

30.5.2014

Dnr 3746/4/13

Beslutsfattare: Justitieombudsman Petri Jääskeläinen

Föredragande: Äldre justitieombudsmannasekreterare Mikko Sarja

TVÅSPRÅKIGHETEN PÅ POLISENS FACEBOOK-SIDOR

1

KLAGOMÅL

Klaganden kritiserade i ett brev den 27 augusti 2013 polisens förfarande. Han berättade att polisen har en sida på Facebook där man informerar befolkningen om olika saker men att denna sida är bara på finska.

- - -

3

AVGÖRANDE

3.1

Utgångspunkter för bedömningen

Rättsregler

Enligt språklagens 23 § 2 mom. skall en tvåspråkig myndighet betjäna allmänheten på finska och svenska. Myndigheten skall både i sin service och i annan verksamhet utåt visa att den använder båda språken.

Enligt 32 § 1 mom. ska information som statliga och kommunala myndigheter riktar till allmänheten ges på finska och svenska i tvåspråkiga kommuner. Det behöriga ministeriet ska se till att information som är väsentlig för individens liv, hälsa och säkerhet samt för egendom och miljön ges på båda nationalspråken i hela landet.

Med information avses allmän information som riktas till allmänheten, inte till enskilda, exempelvis sådana kommunala tillkännagivanden som avses i 64 § i kommunallagen och kungörelser som avses i lagen om offentliga kungörelser (RP 92/2002 rd, s. 98).

En tvåspråkig myndighets meddelanden, kungörelser och anslag samt annan information till allmänheten ska enligt 32 § 2 mom. finnas på finska och svenska.

Skyldigheten gäller vid sidan av officiella kungörelser t.ex. dödande av dokument och dessutom t.ex. annonser i tidningar men även skyltar och andra meddelanden till allmänheten. Om t.ex. polisen eller brandmyndigheten sätter upp meddelanden till invånarna i ett höghus, ska detta ske på båda språken (RP 92/2002 rd, s. 98).

Att utredningar, beslut eller andra liknande texter som en myndighet utarbetat publiceras innebär enligt 32 § 3 mom. inte att de behöver översättas som sådana. Myndigheten ska dock se till att både den finsk-språkiga och den svenskspråkiga befolkningens behov av information tillgodoses.

Att utredningar, beslut eller andra jämförbara texter publiceras medför enligt 32 § 3 mom., utan hinder av 1 och 2 mom., inte att detta behöver ske i samma form eller omfattning på både finska och svenska, om inte något annat följer av sakens natur. Myndigheten kan således uppfylla sin skyldighet enligt 1 och 2 mom. även då informationen på det andra nationalspråket ges antingen i en annan form, t.ex. i en annorlunda broschyr, eller i mindre omfattning, t.ex. genom en förkortad version av informationen på det andra språket.

Avsikten är att göra det möjligt för myndigheterna att snabbt och smidigt publicera offentliga handlingar utan att kravet på information på två språk ska medföra oskäligt dröjsmål eller bli ett hinder för information. Genom bestämmelsen försöker man också beakta den allt snabbare informationsgången som ny teknik gör möjlig. Exempelvis när information läggs ut på internet måste myndigheterna beakta båda språkgruppernas informationsbehov. Således ska grundläggande information om myndigheten, kontaktuppgifter samt information som behövs för att inleda ett ärende och motsvarande upplysningar finnas på finska och svenska. På internet måste det också finnas upplysningar om var medborgarna kan få ytterligare information på sitt eget språk.

Enbart det att t.ex. forskningsresultat, utredningar eller annan information läggs ut på nätet innebär inte att materialet nödvändigtvis måste översättas. Bestämmelsen begränsar dock inte myndighetens skyldighet att informera och upplysa allmänheten på båda nationalspråken. Myndigheten svarar alltid för att såväl den finskspråkiga som den svenskspråkiga befolkningen får information som är väsentlig för individen på sitt eget språk. Detta följer också av den skyldighet som åläggs myndigheterna i 35 §, dvs. att främja användningen av finska och svenska samt förvalta landets språkliga kulturarv. Ett minimikrav ur individens synvinkel är att han eller hon får information om vad saken gäller samt kontaktuppgifter till någon som kan ge närmare upplysningar på individens eget språk.

Bestämmelsen i 3 mom., enligt vilken myndigheterna inte behöver översätta den information de ger allmänheten som sådan innebär dock inte att myndigheterna inte bör försöka behandla nationalspråken jämbördigt. Myndigheterna ska därför alltid försöka ge informationen samtidigt på båda språken (RP 92/2002 rd, s. 98–99).

Det har inte ansetts föreligga behov att i ta någon särskild bestämmelse om det språk enspråkiga kommuner eller enspråkiga myndigheter skall använda i offentlig information, eftersom detta språk bestäms enligt det enspråkiga ämbetsdistriktets språk. Inget hindrar dock att en enspråkig kommun eller myndighet i enlighet med 2 § 3 mom. efter egen prövning informerar också på något annat än ämbetsdistriktets språk (RP 92/2002 rd, s. 99).

Tidigare avgöranden

I mitt beslut *dnr 3588/4/05* tog jag ställning till utrikesministeriets sätt att publicera en tidningsannons (arbetsplats) enbart på engelska. Förfarandet stred mot språklagen. I mina beslut *dnr 30/2/09*, *523/2/09* och *1337/2/09* har jag konstaterat att ett universitets arbetsplatsannons ska i första hand publiceras på universitetets förvaltningspråk som bestäms i universitetslagen.

Jag har ansett att det uppenbart strider mot språklagen om t.ex. ett telefonsvararmeddelande upprättas endast på finska och engelska men inte på svenska (*dnr 1891/4/10*).

Biträdande justitieombudsmannen har redan cirka tio år sedan konstaterat att utgångspunkterna och principerna i språklagens 32 § väl kan tillämpas också på webbinformation (*dnr 2327/4/03*).

Jag har ansett att det uppenbart strider mot språklagen om en myndighet på sina webbsidor informerar endast på det ena nationalspråket (*dnr 2762/4/09*). Å andra sidan har jag konstaterat (*dnr 1515/4/10*) att språklagen inte i sig förutsätter att information som publiceras på webbsidor ska ha exakt samma innehåll på båda nationalspråken, utan lagens bestämmelser ger myndigheterna och andra som sköter offentliga förvaltningsuppgifter en viss prövningsrätt. I detta beslut var slutsatsen att den finskspråkiga informationen på en

myndighets webbsidor var både aktuellare och utförligare än den svenskspråkiga informationen. I det avseendet var skillnaderna enligt min åsikt större än språklagen tillåter. Den svenskspråkiga informationen var sålunda inte förenlig med språklagen.

I mitt beslut *dnr 1795/4/09* tog jag ställning till en tvåspråkig kommuns information på ett relativt sällan utkommande informationsblad. Av informationsbladet framgick att en del av det material som kommunen publicerat var tvåspråkigt eller delvis tvåspråkigt medan en del av det allmännyttiga materialet var enbart svenskspråkigt. Jag ansåg att kommunens informationsverksamhet inte i alla avseenden tillgodosåg de finskspråkiga kommuninvånarnas språkliga rättigheter.

I mitt beslut *dnr 3010/4/11* konstaterade jag att det är tolkningsbart om information på olika språk kan ges via skilda kanaler, dvs. exempelvis så att information på det ena språket ges endast via internet medan information på det andra språket ges genom en traditionell papperspublikation. Enligt min mening måste man utgå ifrån att båda nationalspråken så långt som möjligt i informationssammanhang måste behandlas jämlikt när det gäller mediet eller kanalen för informationen. Å andra sidan torde det ofta förhålla sig så att fullständig jämlikhet i praktiken inte alltid kan uppnås, t.ex. beroende på skillnader i tidningars spridning eller andra motsvarande omständigheter. Regleringen lämnar sålunda i viss mån utrymme för prövning.

I mitt beslut *dnr 3284/4/08* konstaterade jag att i språklagens 32 § finns det inga bestämmelser om publiceringens tidtabell, dvs. huruvida man borde publicera meddelanden samtidigt på finska och svenska. Trots detta har jag betonat att alla tvåspråkiga myndigheter borde sträva efter att publicera till allmänheten riktade meddelanden samtidigt på finska och svenska. I annat fall blir både språkliga rättigheter och språklig jämställdhet urvattnade.

Annat material

I detta sammanhang är även nationalspråkstrategin – som har utfärdats som ett principbeslut av statsrådet (statsrådets kanslis publikationsserie 4/202) – av betydelse. Som bilaga i denna strategi finns praktiska verktyg för olika förvaltningsprocesser. Avsikten med nationalspråkstrategins verktyg är att hjälpa myndigheterna och tjänstemännen att tillämpa språklagstiftningen så att de grundläggande fri- och rättigheterna för finsk- och svenskspråkiga tillgodoses. Verktygen uppmärksammar språklagen i praktiken inom olika förvaltningsuppgifter (s. 53).

I verktyget beskrivs god praxis för tillämpandet av språklagens bestämmelser och principerna för god förvaltning. Verktyget baserar sig både på språklagen och språklagens förarbeten, de högsta laglighetsövervakarnas avgörandep Praxis och de rekommendationer justitieministeriet gett i sin uppgift att följa upp språklagen. Dessa källor nämns uttryckligen, och andra punkter är till sin karaktär nya rekommendationer som konkretiserar lagstiftningen. På myndigheternas kommunikation tillämpas språklagens 32 § (s. 54).

Verktyg nummer 3 (s. 62–63) gäller myndigheternas kommunikation, dvs. hur språklagen ska beaktas vid kommunikation. I checklistan (s. 63) har man även tagit ställning till tvåspråkigheten i sociala medier och konstaterat följande: ”Du använder väl både finska och svenska även i sociala medier, i synnerhet om mediet fungerar som myndighetens huvudsakliga informationskanal?”.

Till sist konstaterar jag att i justitieministeriets översikt ”Sosiaalisen median mahdollisuudet hallinnolle” (Sociala mediernas möjligheter för förvaltningen) framförs att i webbtjänster för sociala medier av olika organisationer är det typiskt fråga om kommunikation, interaktion och rådgivning.

3.2

Bedömningen

Syftet med polisens Facebook-sidor som finns under namnet Suomen poliisi och som Polisstyrelsen administrerar är att informera om polisens verksamhet och erbjuda en möjlighet att diskutera ämnen som rör polisverksamheten. Detta syfte framgår av polisens egna webbsidor.

Sociala medier är ett annorlunda sätt att informera allmänheten jämfört med t.ex. en kommuns informationsblad eller en myndighets "officiella" webbsidor. Sedan språklagen trädde i kraft för tio år sedan har informationsförmedlingen sedermera utvecklats och sociala medier är ett exempel på denna utveckling. Å ena sidan kan man därför fråga huruvida språklagens bestämmelser om myndigheternas information är direkt tillämpliga när man talar om sociala medier. Å andra sidan skulle det vara svårt att – åtminstone på ett rättsligt hållbart sätt – att motivera varför en myndighet inte borde tillämpa språklagens principer även i sociala medier.

Enligt min mening måste man således utgå ifrån att båda nationalspråken så långt som möjligt i informationssammanhang måste behandlas jämlikt när det gäller mediet eller kanalen för informationen. Å andra sidan torde det ofta förhålla sig så att fullständig jämlikhet i praktiken inte alltid kan uppnås. Utgångspunkten är i varje fall att en tvåspråkig myndighet – såväl kommunal som statlig – i olika typer av information till allmänheten skall använda både finska och svenska. Bägge språkgruppernas behov av information skall alltid beaktas. När information läggs ut på internet måste myndigheterna beakta båda språkgruppernas informationsbehov. Därför anser jag att det strider mot språklagens utgångspunkter och anda om en tvåspråkig myndighet på Facebook informerar allmänheten på endast det ena nationalspråket. Å andra sidan förutsätter språklagen inte i sig att information som publiceras på Facebook ska ha exakt samma innehåll på båda nationalspråken, utan lagens bestämmelser ger myndigheterna och andra som sköter offentliga förvaltningsuppgifter en viss prövningsrätt.

Polisstyrelsen har i sin utredning redogjort hur tvåspråkigheten beaktas när det är fråga om Facebook. Polisstyrelsen har framfört att den grundläggande information om Facebook-profilen Suomen poliisi finns på finska och svenska. I tjänsten har man beaktat möjligheten att använda båda nationalspråken. Till dem som har valt att använda Facebook på svenska – både finländare och medborgare i andra länder – har svenskspråkiga meddelanden, dvs. delningar, skickats flera gånger. Merparten av det som tas upp publiceras på finska. En polis besvarar frågor på svenska om det behövs. Dessutom finns det tre svenskspråkiga nätpoliser på Facebook som man kan skicka frågor till.

Jag har den 14 maj gjort mig förtrogen med polisens Facebook (Suomen poliisi) och ur språkligt synvinkel granskat den information som då har varit tillgänglig där utan att man har behövt registrera sig eller logga in sig. På "startsidan" har man länkar till basmaterial som är tillgängligt på båda nationalspråken, så som redan framgick av Polisstyrelsens utredning. Alla länkar som leder till detta material nämns emellertid bara på finska ('Julkishallinnollinen organisaatio', 'Taustatietoja poliisin Facebook-sivuista', www.poliisi.fi/virtuaalinenlahipoliisi, www.poliisi.fi/nettipoliisi, och 'Tietoja') och även alla textrubriker i detta basmaterial är bara på finska. Däremot den information som kan finnas via detta basmaterial och via länken www.poliisi.fi/virtuellanarpolisen och som gäller polisen i social media finns på svenska. Detta material kan finnas på finska via en annan länk.

Angående annat (aktuellt) material konstaterar jag att det inte – åtminstone i alla hänseenden – är fråga om t.ex. sådana officiella meddelanden som man brukar publicera på polisens egentliga webbsidor. Där finns bl.a. material som är mer eller mindre humoristiskt till sin karaktär. Detta material finns bara på finska. Å andra sidan finns det emellertid sådant

generellt material som innehållsmässigt är mer officiell till sin karaktär och gäller t.ex. inriktande av trafikövervakningens resurser och övervakning av övergångsställen, bytande av sommardäck, mobil- och nätsvindleri, svindelmeddelanden, tidsbeställningssystemet av polisens tillståndsservice, hunddisciplin osv. Även detta material finns enbart på finska. Som helhet syns det svenska språket enligt min åsikt ganska anspråklöst.

Nu är det emellertid inte fråga om någon enskild polismyndighets egna Facebook-sidor. Polisstyrelsens roll är att administrera dessa sidor. Detta betyder emellertid inte att det automatiskt skulle vara fråga om Polisstyrelsens egen information.

På grund av språklagens 32 § och dess motiveringar samt justitieombudsmannens tidigare avgörandepraxis kan jag inte dra den slutsatsen att all information på dessa sidor borde vara på båda nationalspråken eller att Polisstyrelsen borde bära ansvaret för översättningen innan materialet publiceras på polisens Facebook Suomen poliisi.

Som helhet konstaterar jag att de språkliga rättigheterna i viss mån har beaktats på polisens Facebook Suomen poliisi. Å andra sidan anser jag dock att tvåspråkigheten borde synas bättre. Först och främst ankommer det enligt min åsikt Polisstyrelsen att närmare bedöma hur detta förverkligas. I detta sammanhang konstaterar jag bara att ur språklagens synvinkel kan en enspråkig polismyndighet förmedla sin information på sitt språk medan en tvåspråkig polismyndighet måste använda båda nationalspråken. Å andra sidan poängterar jag att språklagen inte i sig förutsätter att information ska ha exakt samma innehåll eller omfattning på båda nationalspråken, utan lagens bestämmelser ger myndigheterna en viss prövningsrätt.

Polisstyrelsen har hänvisat till en arbetsgrupp som under 2013 ska bedöma situationen beträffande polisens språkliga service och utifrån detta göra utvecklingsrekommendationer om vad som ska beaktas i språkliga frågor. I utredningen beaktas också verksamheten i sociala medier. Sedermera har arbetsgruppen slutfört sitt arbete och den 31 oktober 2013 publicerat sin slutrapport (Språklig polisservice, Polisstyrelsens publikationsserie 2/2013). I rapporten rekommenderas bland åtgärderna som gäller Polisstyrelsen (s. 21) bl.a. att Polisstyrelsen ökar båda nationalspråkens synlighet i sin verksamhet genom att tillämpa nationalspråkstrategins praktiska verktyg (se 3.1 ovan). Jag anser detta vara ytterst motiverat även angående polisens Facebook Suomen poliisi.

4 ÅTGÄRDER

Jag meddelar Polisstyrelsen min uppfattning som framgår ovan av avsnitt 3.2. I detta syfte sänder jag Polisstyrelsens stab en kopia av mitt beslut.

Samtidigt ber jag Polisstyrelsen meddela mig senast den 30 oktober 2014 om sina möjliga åtgärder med anledning av mitt beslut.

Jag skickar mitt beslut även till justitieministeriets enhet för demokrati, språk och grundläggande rättigheter för kännedom.